

Elk tijdperk brengt nieuwe problemen met zich mee. Het vraagstuk, waar onze grootouders mee zaten, was hoe zij meer vrije tijd tot hun beschikking konden krijgen. Wij hebben een achturige werkdag, maar we peinen ons vaak suf, hoe we deze vrije tijd, waar vorige generaties jaloers op zouden zijn, op de beste wijze, in overeenstemming met onze beurs kunnen besteden. Vooral in ons dichtbevolkt land, waar de ongerepte natuur steeds verder moet wijken voor wegen, huizen en fabrieken is dit een probleem geworden, waar individu en overheid ernstig mee worstelen, vooral in de vacantielijd.

Hei en bos weergalmen in de zomer van de stemmen van ontelbare vacantiegangsters al of niet met radio en gramfoon, kampeerterrinen en pensions zijn tot berstens toe gevuld en de vraag naar recreatiegelegenheid voor de familie met de kleine beurs groeit nog steeds, zonder dat het aanbod hiermee gelijke tred houdt.

En toch is een vakantie, die de moderne mens in deze jachtige, enerverende wereld in staat stelt, zich met nieuwe energie aan zijn werk te wijden, geen luxe maar een noodzaak.

Maar, ondanks deze sombere vooruitzichten, zijn wij in één opzicht een bevoorrecht land. Wij hebben water! De mogelijkheden, een vakantie op het water door te brengen zijn bij lange na nog niet uitgeput en vooral het IJsselmeer, Wadden en Zeeuwse stromen zijn in dit opzicht nog nauwelijks ontgonnen gebieden. Nu heeft natuurlijk maar een kleine minderheid de lust, de kennis en het geld zich zelf een scheepje aan te schaffen. De koopprijs van een boot, zelfs van een kleine BM is een hele uitgave en het onderhoud is meestal alleen doenlijk voor een echte knutselaar, die schilder, timmerman en zeilmaker tegelijk is.

En het varen met een BM op het IJsselmeer is een levensgevaarlijke onderneming; dit water eist andere scheepstuigen, die nog heel wat kostbaarder zijn. Maar desondanks ligt voor duizenden mensen de gelegenheid voor een unieke vakantie op het water voor het grijpen. Luister maar.....

Nederland is door de eeuwen heen een land van scheepsbouwers en zeilers geweest. Wij waren de eersten, die in de 17e eeuw pleziervaartuigen bouwden, het Engelse woord „yacht” is, als zoveel scheepstermen van Nederlandse oorsprong. Czaar Peter was slechts één van de talrijke vreemdelingen, die hier het scheepsbouwen leerden, wij waren de pioniers op dit gebied.

Geen wonder dan ook, dat voor de ondiepe binnenwateren en zeegaten van ons modderige landje een grote verscheidenheid van scheepstypen ontstond, die sierlijkheid aan voortreffelijke zeileigenschappen paarden en waarvan sommigen zich tot in deze dagen hebben gehandhaafd.

Eén daarvan is de vrachttjalk. Het zijn zware, stoere schepen, oorspronkelijk van hout maar de laatste halve eeuw bijna uitsluitend van ijzer gebouwd, waarvan ons land er nog vele honderden telt, maar waarvan helaas een steeds groter deel wordt opgelegd, omdat de concurrentie met het gemotoriseerde vervoer niet meer is vol te houden.

In 1895 liet een zekere schipper Scholten voor eigen rekening zo'n ijzeren tjalk in Veendam bouwen, lang 22 meter, breed 5 meter, met „aan de wind” 150 vierkante meter zeil. In 1908 nam de zoon, pas getrouwd, het schip over en 39 lange jaren voor dit echtpaar met ladingen turf van Nieuw-Amsterdam naar Enkhuizen en terug, tien reizen per jaar. Tot in 1947 schipper Scholten voorgoed het anker in Hoorn liet vallen, de turfhandel loonde niet meer.

Het schip was na 52 jaren trouwe dienst nog in uitstekende staat, want turf is een lading waar het weinig van te lijden heeft. En uiteindelijk werd het opgekocht door het echtpaar Kramer-Ferguson, binnenhuisarchitecten te Amsterdam en begon voor de oude schuit een nieuwe, nooit vermoede loopbaan.

De Heer en Mevrouw Kramer lieten het schip naar eigen ontwerp verbouwen tot een woon- en werkjacht, zoals er maar weinige te vinden zijn in onze wateren.

Onder het verhoogde achterdek kwam het ruime eigenaarsverblijf, tevens werkruimte, met een aparte slaaphut, dan een diepe kuip met banken en een verhoogde dekhut met uitzicht naar alle kanten. En daarvoor een eetzaaltje met slaaphutten, waar ruim twintig mensen comfortabel ondergebracht kunnen worden. Want het echtpaar Kramer had van het begin een tweeledig doel met deze kostbare onderneming.

In de eerste plaats konden zij dit schip gebruiken als verplaatsbaar huis en bureau, door het zo dicht mogelijk te leggen bij de plaats, waar zij op dat ogenblik met een opdracht bezig waren. Maar voor dit doel was een veel kleiner schip heel wat eenvoudiger en goedkoper geweest. Voor alles wilden zij echter anderen

1. Het goede schip „Horizon”. 2. Actie aan het roer en 3. Rust in het vangnet onder de kluiverboom. 4. De heer en mevrouw Kramer aan het werk in het eigenaarsverblijf. 5. De gasten aan de maaltijd in de messroom. 6. Voor de wind in open zee. 7. De „Horizon” loopt de vluchthaven van Hoorn in. 8. Dekspoelen

Van turfschip tot jacht

HET WATER

laten meedelen in de levensvreugde, die het bezit van zo'n boot verschaft. Negen maanden van het jaar woont en werkt de familie Kramer aan boord van de „Horizon”. Daar de slaaphutten uitneembaar zijn en de dekhut met enkele handgrepen te verbouwen is tot een podium, kan de heer Kramer voor een publiek van 60 à 70 mensen lezingen houden over binnenhuiskunst.

En drie maanden lang zwerft de „Horizon” over de Hollandse wateren met een twintigtal mensen aan boord, om hun een vakantie te bezorgen zoals zij misschien nog nooit gehad hebben. Er is voor elck wat wils. Soms zijn het gasten, die zich de weelde kunnen veroorloven hun vakantie in diepe rust door te brengen, dan zijn er een kok en een stewardess aan boord, die dit mogelijk maken, maar de prijs is naar verhouding hoger. Vaak wordt de „Horizon” afgehuurd door een gezelschap, dat zelf kookt en voor de fouragering zorgt, dat is een stuk goedkoper.

Je kunt je dagen doorbrengen met luieren, zwemmen en zonnebaden, maar je kunt ook je handen uit je mouwen steken en proberen een echte zeiler te worden, want op zo'n groot schip zijn er altijd handen te kort. Soms is het een tocht naar de Friese meren en word je 's morgens gewekt door loeiende koeien en fluitende vogels. Dan zwerf je een week over het IJsselmeer en lig je 's avonds voor anker in een eindeloze watervlakte en val je in slaap onder het klotsen van de golven tegen de scheepswand. Dan weer zeil je in het licht van de avondzon een dromerig Zuiderzeestadje binnen, waar de tijd stil staat en bijna elk huis spreekt van lang vergane glorie, en luister je een uurtje in een dorpscafé naar sterke verhalen van vissers en zeilers. En nergens vind je een rust, een stilte en ruimte als op deze wateren.....

Wat de „Horizon” elk jaar voor enige honderden mensen betekent is natuurlijk maar een kleine bijdrage tot het vraagstuk der recreatie. Maar overal in ons land liggen honderden tjalken opgelegd, die op een meer primitieve wijze letterlijk tienduizenden jaarlijks een ongekende vakantievreugde konden doen smaken. Bijna al deze opgelegde schepen dienen nog slechts als woning voor het schippersgezin, maar hebben als vrachtvaartuig bijna geheel afgedaan. Alleen al in Amsterdam liggen in twee vluchthavens tientallen tjalken die niet meer van hun plaats komen.

En ook voor de schippers die nog varen, is meestal de zomer een tijd van gedwongen rust. Als bestaande of nog op te richten organisaties deze schepen voor de zomermaanden huurden, zal de prijs hiervan voor groepen van b.v. 25 mensen geen bezwaar zijn. En de enorme laadruimte is met simpele middelen voor slapen en huizen in te richten, het comfort zal dan nog heel wat groter zijn dan in een tent. Onder leiding van de bevaren schipper ligt elk watergebied van ons land voor een leger vakantiegevoelers open. Voor jeugdleiders in het bijzonder zijn de mogelijkheden legio.

De schepen zijn er, het water wacht.....

JOHN HOMAN.

